

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ
Υπ. Εκπ/κος Θωμάς Σιαφάκας **Τμήμα: Β1**

Τι είναι «βία»;

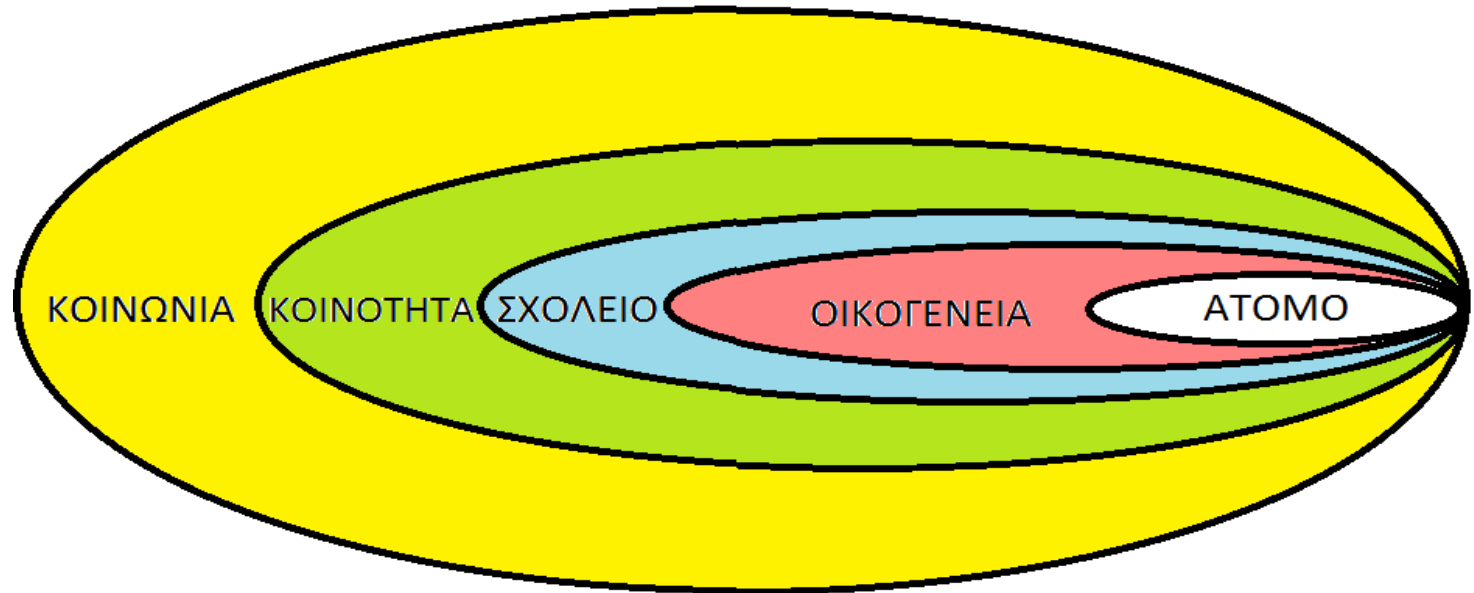
Βία και Εκφοβισμός

- Με τον όρο «βία» εννοούμε «τη χρήση ή την απειλή χρήσης **φυσικής, λεκτικής, ή συναισθηματικής δύναμης, εκφοβισμού ή παρενόχλησης**, από κάποιον/ους(θύτες), ενάντια σε άτομα ή ομάδες(θύματα), που έχουν σαν επακόλουθο τη φυσική ή/και ψυχολογική ζημιά, η οποία είναι επιβλαβής για την κοινωνική ευημερία ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων»
- Η βία θεωρείται πρωτίστως **συμπεριφορά που μαθαίνεται** και που **μπορεί να επιδράσει** στον άνθρωπο σε πολλές στιγμές της ζωής του, όπως **στα παιδικά του χρόνια** (πριν το σχολείο, κατά τη διάρκεια των σχολικών ετών, εντός ή εκτός του σχολείου) αλλά **και στην ενήλικη ζωή** (στη στρατιωτική θητεία, στην οικογένεια , στην εργασία) με διάφορες μορφές.
- Έτσι λοιπόν με την ελπίδα πως η ενημέρωση για τη βία και την κακοποίηση σε νεαρή ηλικία μπορεί να αποτρέψει την εμφάνισή της αργότερα, τα σχολεία και οι κρατικές υπηρεσίες καλούνται να εφαρμόσουν κατάλληλα προγράμματα πρόληψης της βίας.

Σύμφωνα με το κοινωνικό-οικολογικό μοντέλο, ο κίνδυνος που διατρέχει ένα άτομο να υπάρξει θύμα ή θύτης εκφοβισμού συνιστά μια σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ ατομικών, διαπροσωπικών, κοινοτικών και κοινωνικών παραγόντων.

Όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχήμα, το άτομο βρίσκεται στο κέντρο αυτής της αλληλεπίδρασης, είτε σαν θύμα, είτε σαν θύτης. Τα υπόλοιπα συστήματα-περιβάλλοντα που το επηρεάζουν αλληλεπιδρούν επίσης μεταξύ τους.

- **Παράγοντας κινδύνου: οικογένεια**
Αυταρχικοί γονείς, τιμωρητικοί και όχι υποστηρικτικοί
Συχνά ξεσπάσματα θυμού και σωματικές τιμωρίες
Βίαιη συμπεριφορά μεταξύ των γονιών
Χρήση βίας ως μέθοδος επίλυσης προβλημάτων
Ανοχή στη βίαιη συμπεριφορά των παιδιών
Συναισθηματική παραμέληση, έλλειψη τρυφερότητας κυρίως
τα πρώτα χρόνια της ζωής
Έλλειψη ορίων που εκλαμβάνεται ως αδιαφορία από τα παιδιά
- **Παράγοντας κινδύνου: σχολείο**
Ανταγωνιστικότητα, έλλειψη συνεργασίας στη μάθηση
Έλλειψη ενθάρρυνσης μαθητικών πρωτοβουλιών και δημιουργικότητας
στη μάθηση
Αδιαφορία ή ανοχή στη βίαιη συμπεριφορά
Μη συμμετοχή των γονιών στη σχολική ζωή, έλλειψη συνεργασίας
με τους γονείς
Μειωμένο ενδιαφέρον για τη συναισθηματική ζωή των παιδιών
Έλλειψη κώδικα συμπεριφοράς και συνολικής σχολικής πολιτικής
Έλλειψη προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής αγωγής

- Παράγοντας κινδύνου: κοινότητα -κοινωνία

Υψηλά επίπεδα ανεργίας, εγκληματικότητας
Έλλειμμα επικοινωνίας μεταξύ των
πολιτισμικών ομάδων

Υψηλή πυκνότητα πληθυσμού

Ανεπάρκεια ελεύθερων χώρων, αθλητισμού,
ψυχαγωγίας

Κοινωνικά πρότυπα που ανέχονται ή
ενθαρρύνουν τη βία (κατά των γυναικών,
των μεταναστών, των παιδιών)

Κοινωνικές ανισότητες

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

Σχολική βία και Σχολικός Εκφοβισμός

- Το κοινωνικό φαινόμενο της **σχολικής βίας** και του **σχολικού εκφοβισμού** αποτελεί ένα ανησυχητικό φαινόμενο με πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις.
Τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις στη διεθνή πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να ασχοληθεί τόσο η ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και η πολιτική ηγεσία με το συγκεκριμένο πρόβλημα.
- Αποκορύφωμα της όλης θεσμικής αναγνώρισης του προβλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν και η **Διάσκεψη στην Ουτρέχτη της Ολλανδίας το 1997**, για την οριοθέτηση του προβλήματος, την διερεύνηση των επιμέρους δράσεων και προγραμμάτων και την αξιολόγηση των πρακτικών για την περαιτέρω πορεία αντιμετώπισής του.

- Εκεί επισημάνθηκε ότι «... η ασφάλεια στο σχολείο μπορεί να θεωρηθεί ως απόρροια αλλά και ως προϋπόθεση της ποιότητας της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να αναμένεται παιδεία επαρκούς ποιότητας , εάν δεν υπάρχει ανοικτό και ασφαλές σχολικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο μαθητές/σπουδαστές μπορούν να μαθαίνουν και εκπαιδευτικοί να διδάσκουν χωρίς την απειλή εκφοβισμού κακομεταχείρισης ή κακοποίησης...».
- Εξάλλου σύμφωνα με τη [Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) του 1989 που την έχουν υπογράψει 191 χώρες και είναι νόμος και στην χώρα μας από το 1991:
 - * “Παιδιά” θεωρούνται όλα τα κορίτσια και τα αγόρια από 0 έως 18 ετών.
 - * Όλα τα παιδιά είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους.

*** Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκονται στην ευθύνη των γονιών ή των κηδεμόνων τους ή άλλων προσώπων ή φορέων στα οποία αυτοί τα έχουν εμπιστευθεί.**

*** Κανείς δεν μπορεί να επεμβαίνει αυθαίρετα ή παράνομα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ενός παιδιού, ούτε να προσβάλλει την τιμή και την υπόληψή του.**

*** Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχουν ίσες ευκαιρίες σε αυτό.**

*** Τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές μειονότητες, έχουν δικαίωμα να έχουν τη δική τους πολιτιστική ζωή, να χρησιμοποιούν τη γλώσσα τους και να ασκούν τη θρησκεία τους**

- Ο όρος «**εκφοβισμός και βία στο σχολείο**» (school bullying), όπως και ο όρος «**θυματοποίηση**» χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μια κατάσταση κατά την οποία ασκείται **εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βία και επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, την καταδυνάστευση και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου.**

Συχνά το «ισχυρότερο» παιδί αντλεί από την πράξη του κάποιο όφελος, όπως ευχαρίστηση, κύρος, υλικά αποκτήματα, ενώ το «αδύναμο» παιδί δεν μπορεί να προστατέψει με ουσιαστικό και ριζικό τρόπο τον εαυτό του.

- Ο εκφοβισμός και η βία στο σχολείο είναι και **ομαδικό φαινόμενο**, καθώς **δεν αφορά μόνο το μαθητή που εκφοβίζεται** και εκείνον που εκφοβίζει, αλλά και όσους είναι παρόντες ή γνωρίζουν την ύπαρξή του, δηλαδή τους παρατηρητές, οι οποίοι μπορεί να είναι είτε μαθητές είτε ενήλικες.
- Ένα σημείο το οποίο χρήζει διευκρίνισης είναι ότι όλες οι μορφές μαθητικής επιθετικότητας δεν αποτελούν εκφάνσεις του σχολικού εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο.
- Έτσι, εκφοβισμός δεν είναι:
οι περιστασιακοί καβγάδες και οι τσακωμοί ανάμεσα σε παιδιά που έχουν την ίδια πάνω-κάτω ηλικία ή την ίδια ψυχική και σωματική δύναμη.

Μορφές Εκφοβισμού

Ο εκφοβισμός μπορεί να πάρει διάφορες μορφές:

- **Σωματικός:** φυσικός τραυματισμός ή απειλή τραυματισμού προς κάποιον. Εκδηλώνεται με σπρωξίματα, σκουντήματα, αγκωνιές, γροθιές και κλοτσιές, τρικλοποδιές, χτυπήματα με αντικείμενα, τσιμπήματα και δαγκωνιές, περιορισμό του άλλου μέσω σωματικών πρακτικών.

- **Λεκτικός:** συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, αγενών σχολίων και ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών.

- **Εκφοβισμός με εκβιασμό:** εκούσια απόσπαση χρημάτων ή προσωπικών αντικειμένων, η οποία συνοδεύεται από απειλές ή και τον εξαναγκασμό σε αντικοινωνικές πράξεις.

- **Έμμεσος ή κοινωνικός:** προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση ή αγνόηση ατόμου, για άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για κάποιο συγκεκριμένο συμμαθητή τους, διάδοση κακόβουλων φημών και ψευδών.

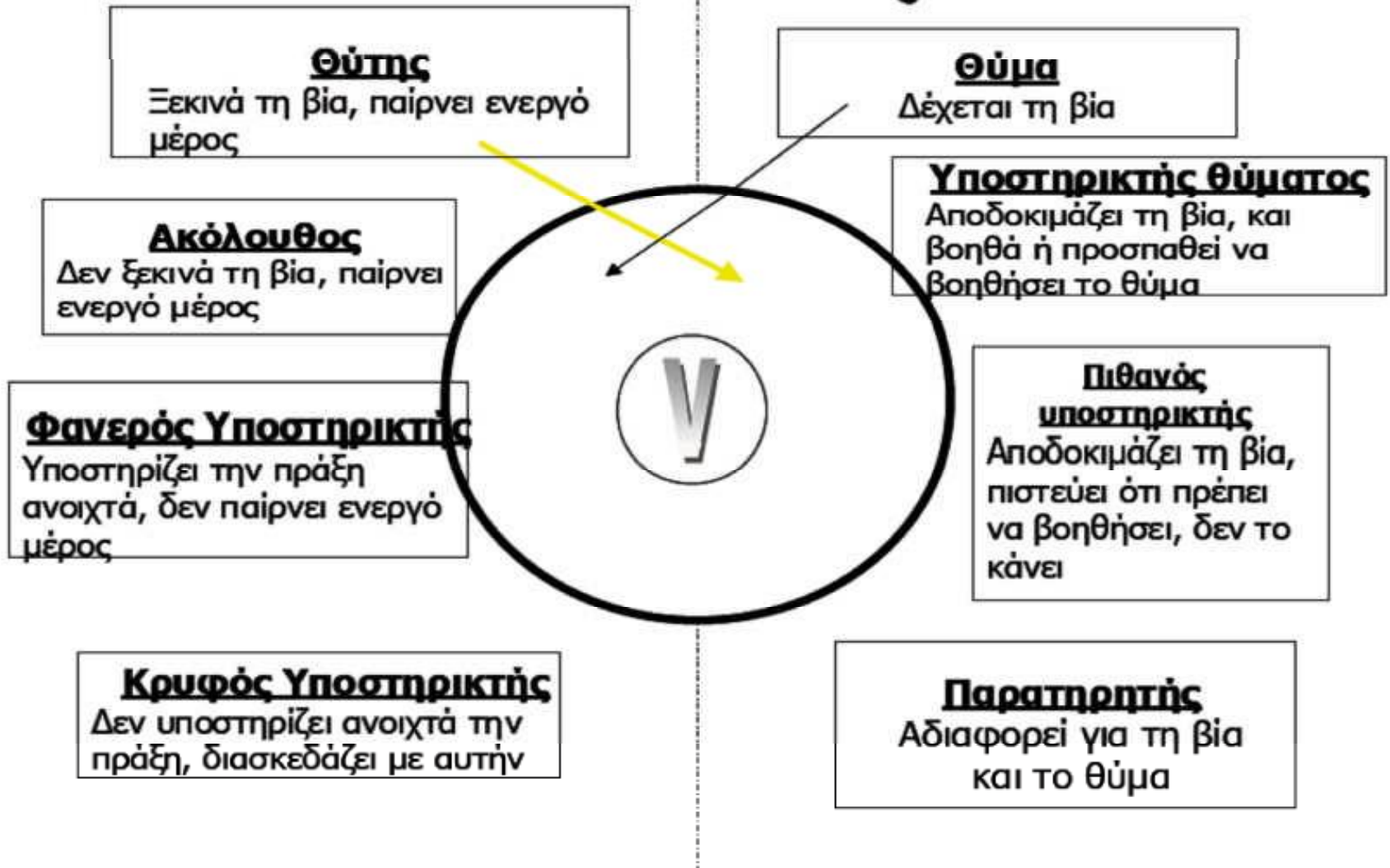

- **Ηλεκτρονικός:** αποστολή απειλητικού ή υβριστικού υλικού μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, των υπηρεσιών MMS και SMS που παρέχουν τα κινητά τηλέφωνα και των διαδικτυακών τόπων κοινωνικής δικτύωσης, χρήση ή παραποίηση των προσωπικών δεδομένων κάποιου ατόμου, αποκλεισμός του από μια δικτυακή ομάδα, κλήσεις στο κινητό του από άγνωστο νούμερο.
- **Ρατσιστικός:** διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, της κοινωνικής τάξης, της οικονομικής κατάστασης, της διαφορετικότητας.

- **Σεξουαλικός:** υβριστικά σχόλια, σκίτσα και γκράφιτι με σεξουαλικό περιεχόμενο, ανήθικες χειρονομίες, ανεπιθύμητο άγγιγμα, μέχρι και σοβαρές σεξουαλικές επιθέσεις

Ο κύκλος της βίας

Τα ατομικά χαρακτηριστικά

Τα παιδιά που εκφοβίζουν

- χρησιμοποιούν πιο συχνά τη βία στις σχέσεις τους με τα υπόλοιπα παιδιά
- θυμώνουν πιο εύκολα
- θέλουν να κυριαρχούν
- έχουν συνήθως μεγαλύτερη σωματική δύναμη από τα παιδιά που εκφοβίζουν
- δεν μπορούν να μπουν εύκολα στη θέση του άλλου
- δεν ενδιαφέρονται πολύ για τα συναισθήματα των άλλων

Τα παιδιά που πέφτουν θύματα εκφοβισμού

- νιώθουν περισσότερο άγχος και ανασφάλεια
- είναι συνήθως ευαίσθητα, ήσυχα και ντροπαλά
- κλαίνει συχνά και δεν έχουν πολλούς φίλους
- δεν πιστεύουν πολύ στον εαυτό τους
- δεν διεκδικούν αυτό που θέλουν και υποχωρούν εύκολα
- διαφέρουν ως προς κάτι (μπορεί να έχουν, για παράδειγμα, μια αναπηρία ή να είναι από άλλη χώρα)
- φαίνεται να τα πηγαίνουν καλύτερα με τους μεγάλους από ό,τι με τους συνομήλικούς τους

- Ποιες είναι οι συνέπειες του εκφοβισμού;
Τα παιδιά που εκφοβίζονται έχουν περισσότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν:
- θλίψη, στενοχώρια ή και κατάθλιψη
- χαμηλή αυτοεκτίμηση
- μοναξιά και απομόνωση
- αίσθηση πανικού
- δυσκολία συγκέντρωσης και προσοχής
- αδυναμία να αντιδράσουν και απελπισία με σκέψεις να κάνουν κακό στον εαυτό τους
- μεγάλη δυσκολία να ξεπεράσουν τον εκφοβισμό που έζησαν
- σωματικά προβλήματα (συχνούς πονοκεφάλους, πόνους στο στομάχι και δυσκολίες ύπνου)
- να νιώθουν αγωνία για τις κοινωνικές τους σχέσεις
- να έχουν λίγους φίλους
- να μη θέλουν να πάνε στο σχολείο ή να μην τα πηγαίνουν καλά στο σχολείο

Τα παιδιά-δράστες :

έχουν περισσότερες πιθανότητες να εμφανίσουν:

- σχολική αποτυχία
- διάσπαση προσοχής
- νευρική υπερκινητικότητα
- κατάθλιψη
- ☛ Ορισμένα από τα παραπάνω προβλήματα πολλές φορές συνεχίζονται, για αυτό και, όταν τα παιδιά που εκφοβίζονται ενηλικιωθούν, έχουν περισσότερες πιθανότητες
- να συμπεριφέρονται με βίαιο τρόπο στην οικογένειά τους,
- να έχουν δυσκολίες στην επαγγελματική τους ζωή
- να έχουν επικίνδυνες συμπεριφορές.

Τα παιδιά-παρατηρητές:

Αρνητικές είναι οι συνέπειες και για όσα παιδιά βλέπουν τα περιστατικά εκφοβισμού να συμβαίνουν γύρω τους, χωρίς να κάνουν κάτι γι' αυτό.

Συχνά

- Νιώθουν φόβο, άγχος και ανασφάλεια
- νιώθουν θλίψη, αδυναμία και αποτυχία
- θεωρούν αρνητικό το κλίμα στο σχολείο
- Δεν τα πηγαίνουν " καλά " στο σχολείο

α. Ο εκφοβισμός και η βία στο Δημοτικό Σχολείο

Η ανάλυση έρευνας για τον εκφοβισμό στο Δημοτικό Σχολείο σε 1312 μαθητές, ισάριθμα περίπου αγόρια και κορίτσια από 8 Δημοτικά Σχολεία της ευρύτερης περιοχής της Πρωτεύουσας, έδειξε τα ακόλουθα αποτελέσματα για το έτος 1999:

Χατζή, Χουντουμούδη και Πατεράκη, Άσκηση βίας από μαθητές προς μαθητές στο χώρο του Δημοτικού Σχολείου. Παιδί και Εφηβος 2:1, Αθήνα 2000, σ. 97-111.

<i>Ποσοστό Μαθητών %</i>	<i>Διαστάσεις και μορφές εκφοβισμού, «bullying», σε δημοτικά σχολεία</i>
14,7	Θύματα εκβιασμού
6,24	Θύτες
4,8	Θύτες και θύματα
42,5	Λεκτική βία «μου έλεγε βρισιές»

- Σε παράλληλη έρευνα του Παναγιώτη Καλλιώτη που προσπαθούσε να εντοπίσει μεταξύ άλλων τα περιστατικά της σχολικής επιθετικότητας στα ελληνικά σχολεία προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα:
- **Οι μαθητές σε ποσοστό 38,9 % εκφράζουν αλλά και δέχονται τη σχολική επιθετικότητα στην αυλή του σχολείου, ενώ το 1/3 των μαθητών δηλώνει ότι η σχολική επιθετικότητα πραγματοποιείται κι έξω από το σχολείο.**
- **Το 20 % των μαθητών δηλώνει ότι περιστατικά επιθετικότητας γίνονται και μέσα στην τάξη.**
- Επίσης, η πλειοψηφία των μαθητών (2 στους 3) από 8 - 12 χρονών λένε είτε στους γονείς είτε στον δάσκαλό τους τα περιστατικά της σχολικής επιθετικότητας που τους συνέβησαν. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όσο η μαθητική ηλικία μεγαλώνει, τόσο λιγότερη αναφορά των περιστατικών σχολικής επιθετικότητας γίνονται στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς
- **Το πρόβλημα της σχολικής επιθετικότητας στα ελληνικά δημοτικά Σχολεία φαίνεται να απασχολεί ένα μεγάλο μέρος των μαθητών (1 στους 4) σε καθημερινή βάση, με το 1/10 των μαθητών να αποτελεί θύμα της σχολικής επιθετικότητας**

Παναγιώτη Καλλιώτη, Νίκου [Καϊσέρογλου](#), Γιώργου Κολοβού, Η φύση και η έκταση της σχολικής επιθετικότητας και κακοποίησης στους μαθητές από 8 έως 12 ετών, Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2002.

• **β. Ο εκφοβισμός και η βία στο Γυμνάσιο**

έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε μαθητές Πειραματικού Γυμνασίου στο νομό Αττικής κατά τη σχολική χρονιά 2006-2007 με σκοπό την αποτύπωση φαινομένων ενδοσχολικής βίας και την ανάδειξη τρόπων διαχείρισής τους έδειξε πως οι μαθητές στην πλειονότητά τους έχουν υπάρξει μάρτυρες σχολικής βίας, σωματικής κυρίως μορφής, και πως αρκετοί από αυτούς έχουν υποστεί λεκτική βία. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 128 Α', 2009, 175-200

Το δείγμα αποτέλεσαν 288 μαθητές: 143 αγόρια και 145 κορίτσια. Οι 103 μαθητές φοιτούσαν στην Α' Γυμνασίου, οι 92 στη Β' Γυμνασίου και οι 93 στην Γ' Γυμνασίου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το 79,9% των μαθητών έχουν υπάρξει μάρτυρες βίαιων περιστατικών. Από αυτούς το 33% δηλώνουν περισσότερες από μία φορές, το 26,5% μία φορά και το 20,9% δύο φορές. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 19,6% των μαθητών που δήλωσαν μάρτυρες δεν απάντησαν στην ερώτηση «πόσες φορές υπήρξατε μάρτυρας κάποιου βίαιου περιστατικού στο χώρο του σχολείου». Το 57,6% των μαθητών που πήραν μέρος στην έρευνα δηλώνουν ότι έχουν υποστεί βία

και μάλιστα το 41% περισσότερες από δύο φορές (22,3% δύο, 30,7% μία φορά και 6% δεν απάντησαν). Μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για στοχοποίηση κάποιων μαθητών. Οι μισοί έχουν υποστεί βία από έναν συμμαθητή. Τέλος, το 30,6% των μαθητών δηλώνουν ότι έχουν ασκήσει βία, οι περισσότεροι εξ αυτών (31,8%) μία φορά. Η άσκηση βίας, όπως προέκυψε από την επεξεργασία των στοιχείων, είναι, κατά κύριο λόγο, υπόθεση του ανδρικού φύλου.

γ. Ο εκφοβισμός και η βία στο Λύκειο

Σε έρευνα της V-PRC που πραγματοποιήθηκε το 2004 σε 400 Λύκεια της χώρας προκύπτει ότι:

50,4% των μαθητών έχει διαπιστώσει συμπλοκές μεταξύ ομάδων ατόμων μέσα σε Σχολεία.

48,8% έχει συναντήσει βία σε αθλητικές συναντήσεις εντός του Σχολείου.

12,2% έχει δει επιθέσεις με αυτοσχέδια όπλα.

76,7% είναι μάρτυρες σε απειλές και βρισιές.

57% είναι μάρτυρες ξυλοδαρμών.

14,4% έχει δει εκδηλώσεις βίας σχετικές με τα ναρκωτικά.

14,2% των μαθητών/τριών έχει υποστεί σεξουαλική παρενόχληση

**Μάρνυ Παπαματθαίου και Β. Νέδος, «Εντατικά μαθήματα βίας στα σχολεία»,
Εφημερίδα «Το Βήμα» 2.10.2005**

- Όταν οι μαθητές ρωτήθηκαν αν υπάρχουν περιστατικά βίας στη σχολική τους ζωή, το **60,1%** απάντησε **θετικά**, το **36,3%** **αρνητικά** και το **3,6%** **ότι δεν γνωρίζει**, δεν απαντά.
- Κατά γεωγραφική περιοχή μεγαλύτερα περιστατικά βίας παρουσιάζονται στα σχολεία της **Κρήτης (80 %)**, της **Θεσσαλονίκης (77,5%)**, της **Αθήνας (71,8%)**, της **Θεσσαλίας - Ηπείρου (58,4%)**, της **Μακεδονίας - Θράκης (55,9%)**, της **Στερεάς - Πελοποννήσου (44,1%)**.

Πρόληψη και αντιμετώπιση της Βίας

Μίλησε γι' αυτό που σου συμβαίνει σε έναν ενήλικα:

- **Αν σε εκφοβίζουν και θες αυτό να σταματήσει, πρέπει να μιλήσεις σε ένα μεγαλύτερο άτομο που εμπιστεύεσαι: σε ένα μέλος της οικογένειάς σου στον διευθυντή ή σε κάποιον καθηγητή στο σχολείο.**
- **Το να μιλήσεις σε κάποιον, που τα πηγαίνεις καλά μαζί του, είναι πολύ σημαντικό και αναγκαίο, αν και μερικές φορές φαίνεται πολύ δύσκολο! Γι' αυτό να θυμάσαι τα παρακάτω:**
- Τα παιδιά που πέφτουν θύματα εκφοβισμού χρειάζονται τη βοήθεια της οικογένειας και του σχολείου. Είναι δύσκολο να αντιμετωπίσεις τον εκφοβισμό μόνος σου ή μόνη σου!
- Το να ελπίζεις πως ο εκφοβισμός θα σταματήσει κάποια στιγμή από μόνος του δεν βοηθά. Αν μείνεις σιωπηλός ή σιωπηλή είναι σίγουρο πως η κατάσταση θα χειροτερεύσει, γιατί ο δράστης νομίζει πως θα τη γλιτώσει και θα συνεχίσει να σε εκφοβίζει.
- Κανείς δεν μπορεί να σε βοηθήσει, παρά μόνο αν ζητήσεις βοήθεια. Κανείς δεν μπορεί να διαβάσει τη σκέψη των άλλων, γι αυτό πρέπει να λέμε αυτά που αισθανόμαστε!

Σε επίπεδο σχολείου

- Οργάνωση παρεμβάσεων για κάθε ηλικία και σε όλες τις σχολικές χρονιές
- Διαρκής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.
- Δημιουργία συντονιστικής επιτροπής με τη συμμετοχή εκπροσώπων των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των γονέων, ειδικών της τοπικής κοινότητας
- Στενή συνεργασία του συλλόγου γονέων με το σχολείο και ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων σε δραστηριότητες του σχολείου.
- Αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος,
(διακόσμηση τάξης με αφίσες - έργα των μαθητών)
- Υποστήριξη σε περίπτωση εκφοβισμού
- Ανάπτυξη προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής αγωγής, που προάγουν την ψυχική και κοινωνική υγεία των εφήβων
- Ανάπτυξη της πρωτοβουλίας της διαμεσολάβησης των συγκρούσεων από συνομήλικους, γνωστή ως «διαμεσολάβηση συνομηλίκων»

Τι είναι η σχολική διαμεσολάβηση;

- Είναι μια διαδικασία, μέσα από την οποία οι συγκρούσεις, καυγάδες, εντάσεις και οχλήσεις μεταξύ μαθητών επιδιώκεται να επιλύονται με ειρηνικό τρόπο, με τη συνδρομή επιμορφωμένων εκπαιδευτικών και **μαθητών – μεσολαβητών** που βοηθούν ώστε οι εμπλεκόμενοι να ακούσουν με προσοχή και να κατανοήσουν ο ένας τον άλλον. Στόχος είναι να καταλήξουν σε μια συμφωνία για να μην επαναληφθεί επιθετική ή προσβλητική συμπεριφορά στο μέλλον. Υπεύθυνοι είναι εκπαιδευτικοί του σχολείου, οι οποίοι αρχικά υποδέχονται και εξετάζουν το αίτημα των ενδιαφερόμενων – εμπλεκόμενων μαθητών.

- Στη συνέχεια, αναλαμβάνουν τη διαμεσολάβηση μαθητές που έχουν εκπαιδευτεί ειδικά για αυτό τον ρόλο, οι οποίοι ακούν με προσοχή τα δύο μέρη και επιδιώκουν την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ τους.
- Ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα της συμπεριφοράς, υπάρχει πιθανότητα να επιβληθεί ούτως ή άλλως κύρωση στους υπαίτιους μαθητές. Για ηπιότερες περιπτώσεις όμως, δίνεται η δυνατότητα «αναστολής» της επιβολής τιμωρίας, εφόσον υπάρξει και τηρηθεί συμφωνία ανάμεσα στα δύο μέρη. Με αυτό τον τρόπο περιορίζονται οι ποινές και αυξάνονται οι πιθανότητες συμμόρφωσης των μαθητών με τη θέλησή τους

- Πανευρωπαϊκή τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης παιδιών και εφήβων: **116-111**
- [«Γραμμή-Σύνδεσμος» 801 801 1177 της ΕΨΥΠΕ](http://www.epsy.gr) (τηλεφωνική γραμμή βοήθειας για παιδιά και εφήβους)
- Τηλεφωνική γραμμή άμεσης κοινωνικής βοήθειας: **197**
- Εθνική τηλεφωνική γραμμή για τα παιδιά **SOS 1056**
- [Ανοικτή Γραμμή Καταγγελιών για Διαδικτυακούς Τόπους ή Υπηρεσίες Νέων Τεχνολογιών «SafeLine»](http://www.safeline.gr) <http://www.safeline.gr>

Η βία δεν είναι μαγκιά, είναι δειλία.

